

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xiiij. Quibus casibus excommunicatos denunciatos vitare teneamur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

vbi ſup. qui volunt denunciari in loco publico de hæreſi, aut alio crimine, cui notorium eſt ipſo iure excommunicationem annexam eſſe, perinde vitandum eſſe, ac ſi nominatim excommunicatus denunciatus fuiſſet, id quod ſpeciale eſſe docent in hæreſi, tum ob nos, ne illorum confortio inſiciamur; tum etiam ob hæreticos ipſos, vt ſic confundantur facilius, & citius reſpiciant dum à fidelibus ſe, ſuumque confortium deſertari vident.

21 *Sexta* inferitur, Ea que de vitando excommunicato, aut non vitando dicta ſunt, locum etiam habere in alijs cenſuris, & ſententijs à iure, vel ab homine factis, vt ſcilicet,

Primo ſicut tenemur vitare excommunicatum, poſtquã denunciatus eſt, ita etiam & ſuſpenſum, & interdictum vitare tenemur in eis que per cenſuram eis prohibita ſunt, vbi is excommunicatus pro tali denunciatus fuerit, & talem non vitas in officijs Diuinis, aut in actibus deputatis ſuis ordinibus aut in Sacramentis, peccat mortaliter, ſi talis ſuſpenſus fuerit ab officijs Diuinis, aut Sacramentorum adminiſtratione, vel perceptione, & ſic ſuſpenſus denunciatus, ex Nauar. in Manual. cap. 27. num. 163. verſ. Nono inferitur, & in capit. 1. §. laboret, num. 18. de penitenti. diſtinct. 6. vbi probat grauius peccatum eſſe non vitare interdictum, vel ſuſpenſum, in quibus rebus ſuſpenſus eſt, aut interdictus, quam non vitare excommunicatum. Quia non vitare excommunicatum, regulariter eſt ſolum vicia le peccatum, vt Theologi in 4. diſt. 18. & Canonice in c. factis, Quod mer. cauſa, communiter docent, non vitare autem interdictum, vel ſuſpenſum, in quibus eſt interdictus, vel ſuſpenſus, nemo dixit non eſſe mortale. Vnde, non placet quod ait Henric. li. 13. de excom. c. 5. §. ſ. ſ. cluſo ſcandalo non peccare mortaliter eum, qui à denunciato ſuſpenſo audit Miſſam, aut ſimul cum illo Miſſa, & alijs Diuinis officijs intereſt, ſi illi nullo modo induxerit, quia inquit, nullo iure probatur præceptum, cuius opinionem, & ratio nem optimè mea ſententia. Nau. in d. §. laboret, nu. 17. reſellit, eo quod Extrauagans *Ad vitanda ſcandala*, illud eodem modo de excommunicatis, ſuſpenſis & interdictis vitandis poſt denunciationem diſpoſuiſſe videtur, vt verba ipſa ſatis manifeſte oſtendunt. Præterquam, quod vt notant gloſ. in c. 1. in verbo Italia, de temp. ordin. lib. 6. & in cap. ſi poſtquam, in verbo, Mente, de elect. lib. 6. & in c. 1. in verbo, eligatur, cum notatis ibi, de elect. Panorm. in c. factis, nu. 6. quod mer. cauſa Conſtitutio penalis ex rationis vnitate ad ſimilem caſum extenditur; immo nonnulli nullam extensionem eſſe putant, quando eadem ratio in caſu, à quo, & in caſu, ad quem extenditur, ſubſiſt; Cum ſic tamen ſuſpenſo à Diuinis, licitè participatur in humanis, cum humana illi non ſint prohibita; immo, etiam qui cum illo participat in diuinis aliquam cenſuram non incurrit, quia id nullo iure exprimitur; nemo autem penam aliquam ipſo iure incurrit, niſi expreſſo iure id caueatur, iuxta gloſ. ſolennem, in cap. ſi in verbo, ex vi iuris patronatus, de iure patron. & Nau. tom. 2. conſil. 4. de penis. Henric. lib. 13. de excom. cap. 5. §. 5.

Secundo, Sicut excommunicatus denunciatus vſu Iuriſdictionis caret, ita etiam ſuſpenſus ab adminiſtratione Sacramentorum, & denunciatus, validè abſoluere non poſteſt, cum Iuriſdictionis vſu priuatus ſit.

Tertio, Sicut excommunicatus notorius (excepto Clerici petcullore) non priuatur Iuriſdictione, nec in humanis, aut Diuinis vitandus eſt, ante denunciationem, ab eo qui ſcit illum excommunicatum, ab eo qui ſcit illum excommunicatum, ita neque ſuſpenſus, & ut interdictus etiam notorius, in humanis, ſaut Diuinis antequam denunciatur, vitandus eſt.

Quarto, Sicut excommunicatus etiam nominatim & ſpecialiter, ante denunciationem parochiano petenti Sacramenta miniſtrare poſteſt, & validè abſoluere etiam abſque peccato, dummodo conteratur, ita etiam ſuſpenſus, aut interdictus, ſi denunciatus publicè, & nominatus non ſit, ſubditis petentibus Sacramenta licitè, & validè miniſtrare poterit, nec miniſtrando peccat, aut irregularitatem incurrit, cum hæc omnia non in ſui fauorem, ſed in gratiam ſubditorum illi peimiſſa eſſe cenſeantur.

Quinto, Sicut ipſemet excommunicatus etiam non denunciatus, peccat regulariter excommunicato, & alijs, qui ei abſque peccato communicant; ita ſuſpenſus, aut interdictus ea facièdo que ei prohibita ſunt, peccat, niſi rogatus à ſubditis illa exerceat. Quæ omnia manifeſta ſunt ex c. factis, & ex his, que tradunt Nauar. in capit. 1. §. laboret, de penit. diſt. 6. & Henric. lib. 13. de excom. ca. 5. §. 5. col. ligi poſſunt.

22 *Septimo*, Ad vitandum excommunicatum requiritur denunciationis ſcientia; Dicitur autem ſcire, qui ſententiam denunciari audiuit; non tamen hoc ſemper neceſſe eſt, ſufficit enim fama publica denunciationis, arg. c. illud, & ibi Panor. nu. 4. de Cler. excom. miniſtr. vbi conſulitur excommunicato, vt à Diuinis abſtineat, propter ſolam famam publicam excommunicationis, & arg. c. cum deſideres, verſ. ſecundæ quæſtioni, de ſent. excom. Hoſtienſis in Summa, lib. 5. tit. de ſent. excom. §. Res ignorata. Summa Aſtenſis, 2. parte, lib. 7. tit. 1. art. 1. quæſt. 26. Palud. 4. diſt. 18. q. 6. art. 2. circa medium. S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 1. Couar. in cap. alma mater, 1. parte, §. 2. nu. 4. de ſent. excom. lib. 6. Henric. lib. 13. de Excom. capit. 6. §. 2. vbi Couar. ait, quod quia in hoc caſu agimus de animarum ſalute, ideo fama ſufficiens teſtimonium eſt, vt interim vitemus eum, qui ex ea cenſetur denunciatus excommunicatus; maxime, quia talis vitatio modicum inferit præiudiciũ, & quia in dubijs vbi de periculo animæ agitur adhuc in exteriori iudicio via certior eligenda eſt, iuxta gloſ. in c. 1. de Scrotin. & in capit. iuuenis, de ſponſal. Si verò ageretur de pena inferenda his, qui communicant cum excommunicato, vel ipſemet excommunicato, qui ſe Diuinis officijs immiſcuit, aut de aliquo graui præiudicio, ſic non ſufficeret excommunicationis probatio per famam publicam, vt exinde in foro exteriori ad penas iure latas contra participantes condemnetur, vt colligitur ex d. c. illud, & de eum deſideres.

23 *Quare*, cum interdictum Eccleſiaſticum populo Chriſtiano maximum præiudicium inferat, non erit id obſeruandum propter ſolam famam, niſi alijs adminiculis coadiuuetur, arg. c. 1. de poſtul. prælat. & Couar. d. §. 2. nu. 5. verſ. Hæc proſecto, de ſentent. excom. lib. 6. eruditè declarat. Propter leuem tamen famam, aut ſi ab eius amulo, aut etiam ſi ab vno vel paucis illam denunciatum eſſe audiuit, credere non tenetur, nec conſequenter eum vitare obligatur, ex Hoſtienſi, Aſtenſi, Palud. S. Antonin. Henric. & alijs, quia qui cito credit, leuis eſt corde, & c. Non ſolum, l. 1. quæſt. 3.

24 Quod tamen limitandum eſt, habita ratione qualitatũ perſonæ, à qua denunciatum fuſſe audiuit; Quando enim vel ipſemet excommunicatus, vel eius prælatus, ſcilicet Epicoſcopus, aut paſtor proprius, aut alius fide dignus, talem denunciatum eſſe dicit, niſi alta rationabilis dubitandi cauſa obſtet, credere, & ſic denunciatum vitare tenebimur, vt præfati Doctores, & Nauar. in Manual. c. 27. numer. 27. Vgolin. de cenſur. Eccleſiaſt. Tabul. 2. capit. 23. §. 10. num. 1. & alijs communiter tradunt. Sed de hac re in ſequentibus latius.

Quibus caſibus excommunicatos denunciatos vitare teneamur. Cap. XIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Varij caſus enumerantur, quibus participatio cum excommunicatis denunciatis iure communi prohibita eſt.
- 2 [Oris] nomine quid intelligatur, latè ab auctore exponitur.
- 3 Famulus excommunicati denunciati, aliquid nomine domini ſui, aut ex parte viriſque dans, peccat, & ſic datum recipi nequit.
- 4 Nomine, [Orare], quid prohibitum cenſetur.
- 5 Miſſa incepra, ſi intret excommunicatus, quid faciendum ſit.

- 6 *Nomine [Vale] quid prohibeatur.*
- 7 *Excommunicato denunciato, an assurgere, aut illi caput aperire liceat.*
- 8 *Nomine [Communionis] quid vetitum, aut permissum censeatur.*
- 9 *Ioannes Apostolus balnea simul cum Cerintho heretico ingredi noluit.*
- 10 *Contractus cum excommunicato denunciato initus quamvis fieri non debeat, factus tamen regulariter valet.*
- 11 *Sacerdos an, & quando valide operas suas alicui domino excommunicato locare possit.*
- 12 *Iter cum excommunicato denunciato quando licite fieri, aut non fieri queat.*
- 13 *Nomine [mensa] qualis participatio prohibita censeatur.*
- 14 *Hospitatus in domo, superveniente excommunicato, quando exire teneatur.*
- 15 *Cum excommunicato, quare in eodem cubiculo, non autem in eodem lecto dormire liceat.*
- 16 *Excommunicato, nec domum suam, nec claves domus suae, ut eam ingressus ibi comedat, dare licet.*
- 17 *Communicatio cum denunciato in actibus externis, regulariter peccatum mortale non est, sed solum veniale.*

Quamvis varij casus sint, quibus participatio cum excommunicatis denunciatis prohibetur; possunt tamen omnes commode ad quinque reuocari, de quibus est antiquissimus versus ab auctoribus tum Theologis, tum Canonistis, & Summis celebratus.

Si pro delictis Anathema quis efficitur, Os, Ore, Vale, communiō, mensa negatur.

Quorum verbum explicationem tradunt S. Tho. in ad dir. 3. p. q. 21. artic. 1. Alexand. de Ales. 4. par. Sum. q. 22. memb. 1. art. 2. & art. 6. §. 1. Bonau. 4. d. 18. in ult. parte, dist. quaest. 1. Durand. 4. dist. 18. q. 5. num. 6. & num. 7. Palud. 4. dist. 18. q. 6. artic. 1. Ioan. Bachon. 4. dist. 18. q. 4. art. 1. Gabr. 4. dist. 18. q. 2. art. 1. Notab. 1. Martin. Ledesm. 2. 4. quaest. 23. artic. 1. Sotus 4. dist. 22. quaest. 1. art. 4. Conclus. 2. vers. In hoc ergo participatio. Adrian. tract. de clauibus, quaestio. 3. principali, vers. Pro huius solutione Henriquez lib. 13. de excom. capit. 7. & sequentibus. Hostiensis, in Summa, libro 5. tit. de senten. excom. vers. Et quae sit. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 11. art. 1. Angelica, verbo excom. 8. num. 4. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. secundo, & vers. Tertio. S. Anton. 3. parte, tit. 25. c. 2. Nauar. in Manual. c. 27. num. 20. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. c. 23. §. 1. & seq.

Per os intelligitur Primò osculum. cap. excommunicatos, 11. q. 3. Dicitur autem quis participare in osculo cum excommunicato, qui osculatur eum, vel recipit ab eo osculum. Si tamen aliquis excommunicatus osculetur Petrum non excommunicatum, & ego ante vel post osculum eundem Petrum, non propterea participauit cum excommunicato in osculo, quamuis osculatus sim eundem Petrum, quae similiter ille excommunicatus fuerat osculatus, nisi ex conditione conuenissemus ego & excommunicatus ad Petrum osculandum, vt Durand. vbi supra notat. Secundò intelligitur *oris locutio, & omnis sermo*, ex d. cap. excommunicatos, & cap. seq. & cap. si quis frater, 1. r. q. 3. adeò, vt nec palam, nec secreto cum excommunicato loqui liceat, cum excommunicato, 11. q. 3. immò quamuis ab ipso prouocemur ad loquendum, non tamen ei respondere licet, sicut etiam nec eum alloqui possumus, etiam si ipsemet excommunicatus nihil respondeat ex Syluester, in verbo excom. 5. numer. 2. vers. os, & nu. 3. vers. Et tertio, & Armilla, eo. numero 39. & Caiet. in Summa, verbo Communiō, seu participatio cum excommunicato, quibus casibus omnino sit illicita. Et Vgolin. vbi supra, §. 1. num. 3. & 4. qui etiam numero 5. affirmat. excommunicato nos salutanti respondere non posse, Deus te illuminet, vel Deus te adiuet, cum in d. c. excommunicatos, 1. r. q. 3. prohibitum sit, ne dicatur ei, *Aue*, alij tamen omnes id licere volunt. Tertio prohibetur etiam *locutio, & sermo per scripturam, & literas*, & huiusmodi, ita, vt nec

litteras ad eum mittere, & scribere, nec suas legere aut recipere possimus, glos. in c. constitutionem, in verbo participatio, de sent. excom. lib. 6. loqui enim videtur, qui litteras scribit & mittit, & facit ad hoc, vbi periculum, §. Nulli, & ibi Gemin. & Anchar. de elect. lib. 6. & auctores supra citati. & Couarr. in c. alma mater, 1. parte §. 2. num. 11. de sen. excom. lib. 6. qui alios multos in hanc sententiam refert, asserens paria esse, tractare aliquid verbo, & scripto, & Morian. Socia. in c. inter alia, num. 42. de sen. excom. & facit l. r. ff. de contrahend. empt. & etiam notis est DD. sententia. Quarto prohibetur *locutio per motum ex Vgone*, in cap. Quosiam multos, 1. r. q. 3. glos. in d. cap. constitutionem, Couarr. & alij vbi supra, & facit d. c. vbi periculum, §. Nulli, vbi pro eodem reputatur nuncium, vel litteras mittere, & loqui, quia qui per nuncium, vel litteras loquitur, ipse videtur loqui, §. Qui autem, in fine, ff. de constitu. pecun. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 11. artic. 6. q. 17. glo. in Clem. vii. in verbo hinc, de sent. excom. Quinto prohibetur etiam *locutio per signa, & motus*, ex Vgolino vbi supra, §. 1. num. 9. etiam cum his modis animi nostri sensum aperire & ostendere possimus, merito etiam hoc modo cum excommunicato agere vetamur. Sexto prohibetur etiam *entia & materia ad eum mittere, vel ab eo missa recipere*: quia vt ait Vgolin. in d. cap. Quosiam multos, 1. r. q. 3. quem referunt, & sequuntur Angelica, verbo excom. 8. nu. 4. & Astensis vbi supra, art. 1. q. 18. non minus per munera, quam per litteras ad eum huiusmodi munificimus alijs. Vnde addit Astensis, quaest. 19. quod qui recepit munus ab eo, quem excommunicatum esse probabiliter ignorauit, non incurrit excommunicationem invidere, si vero sciens eum excommunicatum recepit huiusmodi aliquid in casu non concessio, excommunicatus est propter receptionem, non propter retentionem. Non tamen tenetur illud restituere illi, qui dedit, sed induendus erit in penitentiam illud in vsus pios erogare, si ad hoc induci possit; Si tamen remitteret ad illum, qui dedit in detestationem excommunicationis, & in tuborem excommunicati, bene faceret in eo casu, maxime, quando munus illud acceperat nihil de excommunicatione sciens. Addunt etiam Syluest. verbo, excom. 5. num. 13. dub. 4. & Henriquez lib. 13. c. 7. §. 3. nec licere a familia viri excommunicati (puta ab vxore, aut filio eius, nomine excommunicati, aut vtriusque) munus accipere, sicut nec ab ipso met excommunicato. Dixi, nomine excommunicati, aut vtriusque; Quia vt notat Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 12. q. 22. de rebus paraphernalibus vxoris, si dederit eas nomine suo, licet accipere; sicut etiam si nomine proprio tantum dederit de rebus communibus sibi & viro, & concessum sit ei a viro tacite, vel expresse dare de rebus communibus cum voluerit, poterit accipi quod ita dederit, aliter non licebit, non propter periculum excommunicationis, sed quia vir habet administrationem rerum vxoris, nisi quantum concedit vxori. Quod si dubitetur, an nomine suo, vel viri, vel vtriusque, sine licentia, vel cum licentia det, tenendum est certum, & dimittendum incertum, ne recipiens discrimini se committat.

3 Eodem modo si quis de familia excommunicati, ex parte Domini sui, aut ex parte vtriusque aliquid dat, recipi non potest, si verò famulus aliquis nomine proprio dederit aliquid de portione contingente eum, sicut fit in Curijs Principum, & Nobilijs, vbi huiusmodi habent quasi de feudo certas portiones eorum, quae parantur in coquina, licet tunc accipere. Idemque dicendum est, si concessum sit famulo alicui a Domino, vel consuetum sit sciente Domino, & non contradicente quod famuli nomine proprio dent de huiusmodi victualibus Dominorum suorum; ita tamen quod huiusmodi concessionem non fiant in fraudem Canonis, vt quado excōicatus sciens quod nihil recipiem ex parte eius, dat licentiam famulo suo, vt mihi det aliquid. Si autē sine licentia Domini dat famulus aliquid, non potest recipi, iuxta ea quae de vxore diximus. Denique, vt testatur Astensis vbi supra, p. 2. li. 7. tit. 12. q. 23. Syluest. ver. excom. 5. nu. 27. & Henriquez lib. 13. de excō. c. 17. §. 3. in manuali. Non licet accipere ex domo excōicati ipso absente sustentationem aliquam, aut vinū ad celebrandam Missam (quod intelligitur extra necessitate) nisi recipiatur vxore vel dispensatore eius, secundū distinctionem factā supra circa donationem.

Nomine. Orare prohibetur cum excommunicato omnis oratio, & participatio in Sacramentis, & officijs Diuinis; iuxta ea quae latius diximus hoc lib. 2. cap. 1. & 2. & cap. 10. vnde, si excommunicatus intrat Ecclesiam, & ibi se firmit, alij exire tenentur, vel procurare vt excommunicatus exeat; quod intelligitur, dummodo sit in Ecclesia causa orandi; vel etiam extra, causa audiendi sacrum vel officium Diuinum; vt enim notat Astenfis in Summa, parte 2. lib. 7. tit. 9. quaestio. 1. si Clerici sciant excommunicatum foris ad officium Ecclesiae stare, vt ibi Missam, vel officium Diuinum audiat, monere eum debent vt recedat, aliàs cessare debent, & non cessantes, non solum peccat mortaliter, arg. cap. si celebrat, de cler. excom. ministr. sed etiam puniri debent; non minus, ac si intus Missam, vel officium Diuinum audiret, ex Hostiensis, & Innoc. in ca. Nuper de sent. excom. & alijs, & colligitur ex capitulo. Quod in te ibi. *voce ita demissa celebrentur, quod exterius audiri non possit*, de pœnit. & remis. Astenfis vbi supra, & titu. 11. art. 1. quaest. 7. fin. verò excommunicatus in Ecclesia sit, non causa orandi, sed pro alio negotio, non prohibetur quis in eadem Ecclesia orare, ex Innoc. in d. c. Nuper, de sent. excom. & Dur. 4. dist. 18. q. 5. num. 7. & Summa Astenfis, part. 2. tit. 11. art. 1. quaest. 1. S. Anton. 3. part. tit. 25. c. 2. vers. Tertio prohibetur, Angelica, verbo, excom. 8. nu. 4. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. Tertio Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. & cap. 10. §. 4. in fine. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 33. versic. Nonno. Alphonso Viualdo in Candelabro aureo, part. 2. tract. de excom. num. 85. Ratio est: quia in hoc casu non communico ei in oratione, cum ipse non oret, nec orationis causa ibi sit. vnde Palud. 4. dist. 18. quaest. 6. artic. 1. ait, Quod si fugitiuus Clerici percussor sit in Ecclesia, potest Sacerdos coram eo celebrare, quia cum non sit ibi causa orandi, sed latitandi & fugiendi, non est hoc cum eo participare in Diuinis, sicut si per Ecclesiam transfugum faceret. Simili modo, si excommunicatus in vna capella Ecclesiae, vel in vno angulo Ecclesiae adsit, non attendens ad officia, & aut obiter transeat per Ecclesiam, & etiam genua flectat, orando priuatim, immo, etiam si in alia capella, aut distanti altari audiret non communico ei in Diuinis, ne est cur cesset officiorum cantus, aut Missae celebratio, vt notat Palud. d. quaest. 6. artic. 1. Tabiena, verbo, excom. 8. versic. Tertio. Sotus 4. d. 22. q. 1. art. 4. Conclus. 2. versic. Nihilominus. Nauar. in Manual. cap. 27. numer. 33. & Alphonso Viuald. in Candelabro aureo, part. 2. tract. de excomm. numer. 84. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. & capitulo. 10. §. 4. in fine.

5 Et idem circa officium Missae dicendum est, si enim nondum incepta sit Missa, ipso in Ecclesia manente, eam inchoare non debet, quod si incepta iam Missa intret eum admonere debet vt exeat; Quod si non uelit, potest eum eijcere etiam si excommunicatus sit Clericus, dummodo id fieri possit sine sanguinis effusione, arg. c. ueniens, & ibi glos. in verbo celebrationem, de sentent. excommunic. nec eijciendo excommunicatus erit: Et si eijci nullo modo possit, & Sacerdos nondum Canonem *Qui pridie quam patretur* inchoauerit, Missam dimittere debet; incepto autem Canone, procedere debet Sacerdos in Missa simul cum eo tantum, qui ei in seuit, alij verò omnes exire debent Ecclesiam si excommunicatus non exit, ita tamen, quod finito Canone, & sumptis Christi corpore, & sanguine, antequam *Post communio* dicatur, eum moneat vt exeat, quod si nec tunc exire uoluerit, in Sacristiam redeat, & dicat orationem, & post communionem, quae restabant, ex Hostiensis in Summa lib. 5. tit. de sen. excom. num. 17. vers. sed Nunquid, Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. tit. 11. art. 1. quaest. 2. Angelica, in verbo, excom. 8. num. 21. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. Tertio S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2.

6 **Nomine.** Vale, prohibetur omnes salutatio, & hoc secundum præceptum Apostoli Ioannis in sua secunda Canonica epistola, & habetur c. omnis, qui. 24. q. 1. vbi dicitur, *Nec Aue ei dixeritis*, & cap. excommunicatos, 11. quaest. 3. Et certum est non licere dicere ei *Aue Salue*, & similia. Itē nec licet eundem salutare per literas; in casu autem quo licet excommunicato scribere non debet salutari, sed loco huius accusatiui, *Salutem*, ponere possumus hæc verba,

Spiritum consilij sanioris, vt notat S. Anton. 3. p. tit. 25. cap. 2. Summa Astenfis, 2. part. lib. 7. tit. 11. art. 1. quaest. 18. Angelica, verbo, excom. 8. nu. 4. Syluest. verbo, excom. 5. nu. 3. vers. Et tertio. Alphonso Viualdo cit. nu. 86. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. in Annot. litera FF. Quicquid Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 23. §. 1. num. 5. id negat. Dicere etiam ei possumus nos salutanti, *Dominus te emendet, Deus te conuertat, Deus te illuminet*. ex Astenfis, S. Antonino, Angelica & Syluest. vbi supra, Soto 4. dist. 22. qu. 1. art. 4. Conclus. 2. vers. Interdicitur. Nau. in Manual. cap. 27. num. 20. non enim ita stricte prohibetur salutare, vt ait Henriquez vbi supra cap. 7. §. 3. quia est solutio quædam debiti, quæ etiam respectu inimici obligat, & huiusmodi verba dicere, non est ipsum salutare, aut resalutare, sed potius ipsum de sua culpa arguere, & ad impetrandam suam absolutionem admonere, quod licitum est, ex Rhodonenfis, & Astenfis vbi supra, quaest. 18. Notat autem Durand. 4. d. 18. quaest. 5. nu. 6. Quod si excommunicatus salutat Titium non excommunicatum, & ego saluto, vel resaluto eundem Titium, non participo cum excommunicato in salutatione, sed solum cum Titio, nisi ex communi consensu conuenissemus ego, & excommunicatus ad salutandum Titium.

7 **Adde** autem Nauar. in Manual. c. 27. num. 20. prohibitum esse assurgere excommunicato etiam prius salutanti nos, aut dare ei locum in sedili, aut aperire illi caput, aut mouere labia, aut alia similia indicia ostendere in signum resalutationis quamuis verè non resalutemus, nec loquamur; quia hæc omni saltem indicia, & signa sunt salutationis. Et huius etiam sententia sunt Syluest. verbo, excom. 5. num. 3. versic. Et tertio. Alphonso Viualdo vbi supra, nu. 86. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 23. §. 1. numer. 10. vbi alios refert, & Henriquez * lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. & Sotus in 4. d. 22. quaest. 1. art. 4. Conclus. 2. vers. Interdicitur. dubius de hac re est. Alij tamen plerique DD. vt Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. tit. 11. quaestio. 20. Guil. Durand. quem refert, ac sequitur S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. Rhodonenfis relatus ab Astenfis, Summa Angelica, verbo, excom. 8. num. 4. Ioan. Maior. 4. dist. 18. quaest. 2. in principio; & in hac potius inclinans Sotus, docent ex nullo prædictorum incurri culpam, aut excommunicationem minorem; Quia sententiam Nauar. concedit posse habere locum in foro conscientiae, quando talia signa fierent absque vlla intentione salutandi excommunicatum.

Mihi tamen probabilior videtur secunda opinio, Primo quia mitior, Secundo, quia multos, & graues habet auctores. Tertio, quia nititur bono fundamento, penæ namque restringendæ sunt non ampliandæ arg. cap. odia, de reg. iur. lib. 6. nomine autem salutationis, vt fatetur Sotus, solum verbum, uel litera in rigore intelliguntur. Quarto, quia licitum est secundum Nauar. ibidem, dicere excommunicato nos salutanti, *Deus te conuertat*, ergo multo magis licitum erit sola motione oris sine vlla expressione verborum. Quibus omnibus addo, quando illi respondemus, *Deus te conuertat*, poterimus illi assurgere, & caput aperire, maxime si sit persona alicuius conditionis; ergo multo magis possumus assurgere, & caput aperire sine vlla expressione verborum. Immo ipsemet Henriquez lib. 13. de excomm. capit. 22. §. 4. fatetur filium etiam emancipatum aperire posse caput Patri etiam denunciato, quia est caput familiae, & etiam Prætori denunciato, quia est caput civitatis quem representat, homines aperire caput, & assurgere licitè posse (presertim si tacitè dicant, *Deus te conuertat, vel sit tecum*) qui actus exterior à culpa excusatur, eo quod inquit

ADDITIO.

*** Adde.** Sed reuera Henriquez non est in hac opinione, ad quam hic adducitur ab Auctore, nempe, quod non liceat resalutare excommunicatum nos prius salutantem; immo namque oppositum docet lib. 13. de Excommunic. cap. 7. §. 3. sic enim expresse habet: Resalutare, aut rescribere non prohibetur, quia est solutio debiti, quæ etiam respectu inimici obligat.

inquit, vtile est nobis habere iudicem beneuolum, cum facile sit incidere in manus suas, & quia huiusmodi exterminum factum affurgendi, & detegendi caput, non est per se signum, sed res de se indifferens, et absque scandalo, quæ potest interna intentione auferri à ratione salutationis; præterquam quod verba iuris, vt diximus, quæ verant salutationem, in sua proprietate & stricte accipi debent, tanquam odium; & Nauarrus & alij in eo sensu accipi possunt, vt solum velint illicitum esse hæc facere cuiusque priuato, & cum animo vere salutandi.

8 *Communio*: Quamuis hoc nomine ab aliquibus, vt à S. Thom. in addit. 3. par. quest. 21. art. 1. Gabr. 4. dist. 18. q. 2. art. 1. Notab. Palud. 4. dist. 18. q. 6. art. 1. Adriano in tract. de Clauibus, quest. 3. principali, vers. Pro huius solutione, Soc. 4. dist. 22. quest. 1. artic. 4. Concluf. 2. vers. inhihetur. Alphonsus Vivaldo vbi supra, num. 88. & alijs, participatio Sacramentorum intelligatur, quia tamen hæc comodius sub nomine *Orare* comprehenditur, ideo mihi melius videtur cum alijs DD. Durand. 4. dist. 18. quest. 5. numer. 6. Syluest. verb. excom. 5. num. 3. vers. Et quarto. S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 2. Angelica in verbo, excom. 8. numer. 4. Tabiena verbo, excom. 8. vers. Quinto. Henriquez li. 13. de excom. cap. 7. §. 3. Nauar. in Manual. cap. 27. numer. 20. hoc solum intelligere de communicatione humana per cooperationem in eodem exercitio, per cohabitationem in eadem domo, & alios contractus emptionis, venditionis, locationis, mutui, donationis, & aliorum actuum legitimorum, hæc enim omnia prohibentur cum excommunicato. Et de cohabitatione habetur expressè in secunda epistola Canonica S. Ioannis, & refertur in capit. omnis, qui, 24. q. 1. de qua Nauar. vbi supra ait, absolute, & simpliciter, non licere simul cum excommunicato habitare, neque in eadem domo, neque in eadem parte domus, secus tamen in diuersis partibus domus Hoc autem ab Innoc. in ca. Nuper. in verb. *Alijs prohibitis*, de sent. excom. & ab Angelo in verbo, excom. 8. num. 4. & Syluest. vbi supra. & Alphonsus Vivaldo loco proxime citato. & Henriquez libr. 13. de excom. ca. 7. §. 3. limitatur, quando exepi gratia, ego habitarem tanquam socius cum excom. pro eodem negotio; vnde infert Innoc. quod si cohabitarem propter aliud negotium, & ipse suis, ego autem meis solum intenderem negotijs, siue maneam in eadem domo, siue in eadem parte domus, non peccarem. Ratio est: quia quando cohabitamus pro eodem negotio, tunc uideor illi communicare ratione negotij, quando autem pro diuersis negotijs, tunc ego solum utor iure meo habitando in eadem domo, uel cubiculo, licitum enim est unicuique uti iure suo, arg. c. intelleximus, de iudic.

9 Ad illud uerò, quod Polycarpus discipulus S. Ioannis Apostoli narrat, S. Ioannem, cum apud Ephesum Balnea lauandi gratia ingressus esset, & uidisset Cerinthum hereticum inde exeuntem, exilij se continuò, & discessisse, dicendo, *fugiamus hinc, ne & Balnea ipsa corrumpant, in quibus Cerinthus lauit inimicus veritatis*, nec ullo modo ibi lauare se uoluit, ut refertur in c. omnis, qui, 24. quest. 1. ex quo Apostoli factò uidetur colligi posse, nullo modo cohabitandum esse cum excommunicato; Respondet idem Innocentius, hoc fecisse ex superabundanti iustitia, nõ ex precepto, & boni & laudabile esse ad detestationem excommunicati renunciare delicijs, ut est lauare se in balneis, nõ tamen necessum est, ut quis iuri suo renunciet, maxime cū quis non patiat magnum damnum, aut incommodum eo quod Balneo, aut alijs delicijs priuatus sit, quale tamen sæpe sæpius pati deberet, si iure suo priuaretur, ut etiam sentit Vgol. Tabul. 2. c. 23. §. 3. num. 4.

10 Circa contractus autem cum excommunicato celebratos certum est ex communi opinione DD. Innocen. in capit. veritatis, & ibi Panorm. nu. 33. & seq. de dolo & cont. & eiusdem Panorm. in cap. Ad probandum, numer. 8. & ibi Felin. de sent. & re iudic. Ioan. Andr. in capit. Decernimus, de sent. excom. lib. 6. Franc. Gem. & aliorum, in ca. pia, de except. lib. 6. Marian. Socin. in capit. facris, numer. 455. de sent. excom. Summe Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 11. articulo. 3. questio. 4. S. Anton. 3. part. tit. 25. capit. 2. Rebuff. Repet. in cap. postulatit, numer. 15. de Cler. excom. ministr. Ioan.

Seluz. in tract. de benefic. 3. par. quest. 4. Tabienæ, verb. excom. 8. vers. Quinto. & Syluest. vbi supra. Alphonsi de Castro, lib. 2. de potestate legis pæn. cap. fin. Concl. 2. Co. nar. in cap. alma mater, 1. part. §. 1. num. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccles. Tabul. 2. cap. 20. §. 1. quod licet quis cum excommunicato contrahere non debeat, contractus tamen initus valet, & sic contrahens cum excommunicato ex vi contractus, contra excommunicatū agere potest; excommunicatus uerò contra ipsum contrahentem agere non potest nisi prius ab excommunicatione absoluat, vt Innoc. & Guil. quos refert & sequitur S. Anton. vbi supra, testantur.

11 *Excipiunt* tamen ibi S. Antoninus & post eum Syluest. vbi supra, vnum casum, in quo purè contractum esse nullum, scilicet, si presbyter locet operas suas alicui Domino excommunicato; Quæ tamen exceptio mihi videtur limitanda, vt solum habeat locū, si locet suas operas pro tempore excommunicationis tantum. Cum enim iste nõ possit sine peccato mortali exequi contractum, consequenter nec alter ad aliquid ei soluendum obligatus videtur: sic enim probabile est contractum nullum & irritum esse; sin uerò operas suas locaret etiam vltra tempus excommunicationis, non apparet, cur contractus iste futurus nullus sit, siquidem & ipse locator post Dominum absolutum illi recte inferuire potest, & alter ei de pretio locationis teneatur, vt etiam Rhodonensis quem refert, ac sequitur Astensis in Sum. part. 2. lib. 7. tit. 1. artic. 3. quest. 4. testatur; qui etiam quest. 5. docet, non licere aliquid vendere, aut emere à seruiente excommunicato nomine excommunicati, sicut nec ab ipso met excommunicato; sin uerò famulus nomine suo aliquid vendere velit, aut emere, licite cum eo contrahi posse, dummodo fraus nõ fiat iuri, vt aliud agatur, & aliud simuletur, quod etiam docet S. Anton. 3. part. tit. 25. ca. 2. in fine. Quibus omnibus addo cum Durand. in 4. dist. 18. quest. 5. num. 6. quod licet aliquid emendo, aut vendendo ab excommunicato, participem cum eo: si tamen excommunicatus emat aliquid à Petro, & ego emo aliquid ab eodem Petro, non censeor cum excommunicato participare, sed solum cum Petro, à quo emo, nisi ego & excommunicatus in communi mercatione socij essemus.

12 Pari ratione prohibemur cum excommunicato deambulare, aut iter facere, quod sit aut ex eo quod communi consilio iter, aut deambulationem ingrediamur, aut dum in itinere comites efficiamur, ex glos. in Clem. fin. in verbo Quouis modo, de sent. excom. Innoc. in capit. Nuper, vers. Et alijs prohibitis. Marian. Socin. sen. in cap. inter alia, numer. 42. de sent. excom. Vgol. Tab. 2. c. 23. §. 2. num. 4. secus autem quando per eandem viam iter faceret, & vnus alterum antecederet, aut cõsequeretur, sic enim nulla inter eos communio est. Quæ etiam de causa Innoc. vbi supra docet, quod si quis plures operarios conduxerit, vt eundem agrum colerent, & vnus eorum excommunicatus esset, reliqui ab opere cessare debent, nisi excommunicatus ipse discedat; quamuis eodem tempore in eodem agro separatim operari possint, cum tunc operando, non simul communicare censeantur.

13 *Nomine mensæ* intelligitur participatio cibi, & potus, quæ videtur prohibita, 1. Corinth. 5. & c. excommunicatos, & c. cum excommunicato, & c. ad mensam, 1. q. 3. & c. Nuper, de sent. excom. & glos. in Clem. fi. in verbo, quouis modo, de sent. excom. intelligitur autem *Primo*, vt neque comedamus, neque bibamus cum excommunicato simul, & eodem tempore in eadem mensa, vt satis constat, *Secundo*, vt neque cum eo bibamus, aut comedamus in diuersis mensis, quando omnes illæ mensæ spectat ad idem conuiuium, seu ad eandem festiuitatem, etiam si singulis separatim sua portio tribuatur, et est refectionum Monachorum, & etiam conuiuium, vbi multi inuitantur, tunc enim licet in diuersis mensis comedant, aut in diuersis cubiculis coniunctis, vna tamen mensa, seu vna refectione, & conuiuium censetur, vnde vna benedictio communiter ab eis fit, & à prandio communis gratiarum actio, ex Palud. 4. dist. 18. quest. 6. artic. 1. S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 2. Syluest. verb. excom. 5. numer. 3. vers. Et quinto.

Alphonso Vualdo in Candelabro suo aureo, par. 2. tract. de excom. num. 89. Quo casu si vnus excommunicatus sit qui vel initio nobiscum acceuerit, vel nobis comedentibus interuenit, nisi qui excommunicatus sit, exeat, reliqui à mensa surgere debent, non obstante cuiuscunque scandalo, si forte aliqui exinde scandalizentur, quia

Secunda non vitant, Doctor, Index bene viuens, vt Innoc. in cap. Nuper, de sent. excom. Palud. & S. Anton. vbi supra, Summa Astensis p. 2. lib. 7. tit. 11. art. 1. q. 2. Nau. in Man. c. 27. nu. 20. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. Vgolin. Tab. 2. c. 23. §. 2. num. 3. testatur; Quicquid Dur. 4. d. 18. quest. 5. nu. 7. contrarium dicit, existimans in hoc casu, quod sit participatio solum cum non excommunicato qui vtrumque inuitauit, non autem cum excommunicato, etiam si comedat in eadem mensa, nisi, inquit, excommunicatus ille inuitatus fuisset de consensu meo, quod & contra omnes alios asseritur, & falsum est, quia sic participatur de eodem conuiuio; & sicut qui inuitat sic excommunicatum cum eo participat, ita etiam & ego ab eo inuitatus, & cum eo comedens, cum eodem participare censeor, est enim participatio in eodem conuiuio illius tertij, à quo vterque est inuitatus, vt constat. Poterit tamē opinio Durandi locum habere, quando mensa in cōuiuio essent valde distincta, & ob conuiuiarum multitudinem in diuersis cubiculis vnus domus, aut in diuersis domibus inuitantis comederent, tūc enim nec simul communicare, nec in eodem conuiuio simul edere mortaliter censetur, vt notat Henriquez vbi supra in annot. in litera K.

14 Quod si hospitatus sim in domo aliqua & superueniat aliquis denunciatus, non teneor de domo exire, in qua receptus sum, dummodo tamen habere possim locum separatum, ita, vt nō oporteat me in aliquo cōmunicare cū eo. Et quamuis sciam aliquem publicè excommunicatum in aliqua domo receptū esse, possim ibi hospitari, & locus sit tantæ capacitatis, vt possim eius communionem vitare, aliter non.

15 Immo vero, licet mihi cum excommunicato in eodem cubiculo comedere, modo eadem mensa non sit, & in eodem cubiculo dormire, sed non in eodem lecto, quia hoc sine volūtaria communionē illius esse nequit, in alio vero casu vitare suo iure, vt laius tradit Palud. 4. d. 18. q. 6. art. 1. Innoc. in cap. Nuper, vers. Et alij prohibitis, de sent. excom. Summa Astensis, par. 2. li. 7. tit. 11. art. 1. quest. 22. & Rhodonsis ab eodem relatus, S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 2. Marian. Socin. in cap. inter alia, num. 42. de sent. excom. Syluest. verbo, excom. 5. numer. 3. Tabiena, vrb. exco. 8. vers. quarto. Caiet. in Summa verbo, communicatio cum excommunicato, quibus casibus sit omnino illicita. Vgol. Tab. 2. cap. 23. §. 2. num. 3. & §. 3. num. 2. & Sot. 4. d. 22. q. 1. art. 4. Concl. 2. in fine.

16 Tertio denique, non potest quis excommunicato amico venienti comedere ad domum suam, dimittere ei domū suam, aut tradere ei clauēs domus suæ vt eam ingressus ibi comedat, etiam separatim in domo sua, ex Summa Astensis, p. 2. lib. 7. tit. 12. q. 26. S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. quarto. Syluest. verbo, excom. 5. num. 3. vers. sic. Et quinto, Quod intelligendum est, nisi id faceret, quia probabiliter timet, ne excommunicatus ille vim inferat ei, aut rebus suis si eum repellat à domo sua, aut eum non recipiat, aut nisi id faciat causa humanitatis, quia putat eum indigere hospitio vel alimento, tunc enim potest eum reficere ad mensam separatam facta protestatione, quod eum propter causam necessitatis recipit, ut presati auctores, & Guil. & Rhodonsis ab eis citati aduertunt.

17 Et cōmunicaciones in his omnibus casibus & actibus externis, peccata venialia sunt tantum regulariter, (excepta participatione in Diuinis) & non mortalia, quia non fiunt in re graui, & ideo non censetur Ecclesia illas cum tanto rigore prohibere, ut Doctores communiter tradūt. S. Thom. 3. par. in addit. quest. 23. artic. 3. & quodlib. 1. articul. 9. Soto 4. dist. 22. quest. 1. artic. 4. Concl. 2. in fine, Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. & alij, quos ca. 10. huius citauimus.

De causis, quæ à Participatione cum excommunicatis excusant. Cap. XIV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Recensentur quidam casus, quibus participare licet cum excommunicatis sine vlllo peccato, aut excommunicationis minoris incurusione.
- 2 Vtilitas temporalis vera, & non ficta tam excommunicati, quam excommunicantis cum eo, à peccato excusat.
- 3 Vtilitas spiritualis ipsius excommunicati participantem à peccato excusat.
- 4 Lex, seu ius Matrimonij excusat uxorem, quo minus participando cum marito excommunicato, peccet.
- 5 Vxor cum marito excommunicato participare non licet in ijs, pro quibus excommunicatur, & quare.
- 6 Maritus an cum uxore excommunicata denunciata participare possit.
- 7 Vxor, licet cum marito excommunicato possit, cum alio tertio tamen excommunicato in gratiam mariti, participare nequit.
- 8 Sponsa cum sponso excommunicato participare nō potest, & quæ huius sit ratio.
- 9 Humilitas subiectionis filium sub potestate patris existentem excusat, vt cum patre excommunicato participare valeat, & quare.
- 10 Filiorum nomine quinam intelligantur.
- 11 Filius emancipatus, cum patre excommunicato, an & quando cum patre excommunicato communicare licite queat.
- 12 Pater cum filio excommunicato denunciato licite participare potest.
- 13 Pater cum filio excommunicato, & econtra filius cum patre excommunicato, quibus in casibus participare licite non poterit.
- 14 Serui, & ancilla cum Dominis excommunicatis participare possunt.
- 15 Famuli conductiij, et rustici seruietes cum Dominis suis excommunicatis participare possunt, & quæ huius ratio sit.
- 16 Familia tota, nutritiij, et consanguinei cum excommunicatis Dominis communicare licite valent.
- 17 Clerici, quinam cum suo Episcopo excommunicato participare licite possint.
- 18 Monachi, et alij religiosi, cum Abbate, et Prelato suo excommunicato participando non peccant.
- 19 Milites cum Imperatore, et Duce suo excommunicato participare, eumque in bello iusto sequi, et defendere possunt.
- 20 Vasalli, quamdiu inramento fidelitatis tenentur, Dominis suis obedire, eisque tributa solvere debent.
- 21 Dominus, et quilibet alius superior, cum suis inferioribus, et seruis, quousque, et quibus in rebus cōicare possint.
- 22 Ignorantia facti, participantem cum excommunicato excusat, dummodo probabilis sit.
- 23 Ignorantia facti probabilis, seu inuincibilis quænam censenda est.
- 24 Ignorantia probabilis non est, quando quis ignorat id, quod in parochia, aut à vicinis publicè scitur.
- 25 Participans cum excommunicato, quem verisimile est ab solutum esse, utpote multum temporis abijt, ex quo excommunicatus fuit, an, et quando excusetur à peccato.
- 26 Sacerdos ex sola confessione Sacramentali aliquè excommunicatum denunciatum esse sciens, illum vitare non tenetur.